

## FSTs høringssvar til Lied-utvalget som foreslår å redusere timetallet i fremmedspråk

«Med rett til å mestre», er tittelen på NOU 2019:25. Tiltakene som Lied-utvalget foreslår i utredningen skal hjelpe elevene til å mestre opplæringen i videregående skole, slik at de blir bedre kvalifisert og rustet for videre utdanning, arbeidsliv og aktiv samfunnsdeltakelse. Fremmedspråk blir ikke ansett som viktig i denne sammenhengen. Et av de mest sentrale tiltakene i utredningen går ut på å redusere timetallet i fremmedspråk, til fordel for engelsk og andre programfag. Fremmedspråk foreslås redusert til et minimum, til tross for at det er et viktig fag for elevenes dannelse og et av de viktigste fagene for å forstå sin egen kulturelle identitet.

Det har ikke vært mye debatt om Lied-utvalgets utredning i offentligheten – koronasituasjonen får ta sin del av skylden for det. Flere har likevel kommet på banen den siste tiden og skrevet svar på høringen som har frist 1. juli. Fransklærerforeningen, Spansklærerforeningen (ANPE) og Tyskforum – Norsk Tysklærerforening har samarbeidet om et høringssvar til rapporten.

Relevante lenker:

- [NOU 2019:25 «Med rett til å mestre»](#)
- [Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring \(NKR\)](#)
- [Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021](#)

Her kan du lese FSTs høringssvar:

**Høringssvar til NOU 2019:25 Med rett til å mestre fra FST** (samarbeid mellom foreningene for fransk-, spansk- og tysklærere)

Dette høringssvaret har som mål å sikre at fremmedspråkfaget ivaretas og styrkes. Under følger våre kommentarer til forslagene til Lied-utvalget som omhandler fremmedspråk. Noen av forslagene til utvalget kan oppfattes som lite konkrete og må uansett sees i sammenheng med andre forslag, et forslag kan ha konsekvenser for om et annet forslag er mulig å gjennomføre. Andre strukturelle endringer spiller også inn på om forslagene er mulige å gjennomføre. Utredningen handler om organisering av videregående skole, likevel inkluderer enkelte av våre kommentarer også ungdomsskolen, dette fordi organiseringen av fremmedspråk i ungdomsskolen har stor betydning. Læreplanen for fremmedspråk i nivå I er den samme på ungdomsskolen og videregående skole.

Vi har knyttet kommentarene til konkrete forslag med nummerering, men som også høringsbrevet presiserer må forslagene sees i sammenheng, dette gjelder også våre tilbakemeldinger.

**16. Fag- og timestfordelingen gjennomgås med tanke på ny fordeling av timer til fellesfag og programfag, slik at elevene får økt mulighet for fordypning.**

**40. Timetallet i fremmedspråk reduseres.**

Fremmedspråkene har allerede i dag for få timer. Læreplanen er krevende, og for å lære et språk kreves både arbeidsinnsats og tid. Et sentralt element i fagfornyelsen av Kunnskapsløftet (LK20) er at elevene skal gis mer tid til fordypning.

I fremmedspråkfaget, som i stor grad er et ferdighetsfag, bør elevene derfor få bedre tid til å utvikle sine kommunikative språkferdigheter (kjerneelementet kommunikasjon), det vil si det må gis tilstrekkelig med tid til å trene på å bruke språket. Med en reduksjon av timetallet vil imidlertid det motsatte skje. Elevene vil få mindre tid til språktrening. Det samme vil gjelde de andre kjerneelementene i faget. Elevene vil få mindre tid til å utvikle sin interkulturelle kompetanse, lære å utnytte digitale verktøy i egen språklæringsprosess (kjerneelementet språk og teknologi), samt utvikle sine metakognitive ferdigheter og flerspråklighet. Metakognisjon er for øvrig en kompetanse som også er fremhevet i NOU 2015: 8 Fremtidens skole – Fagfornyelse av fag og kompetanser.

For at elevene skal kunne oppnå dybdekompetanse og oppleve mestring i fremmedspråkfaget har de behov for å jobbe med faglige temaer over en lengre periode. I tillegg til kompetansemålene i faget, som ikke er vesentlig redusert i fagfornyelsen, har vi fått inn et tverrfaglig tema, *Demokrati og medborgerskap*. Dette krever også tid.

Fremmedspråkfaget har selvfølgelig som mål å lære elevene et språk, men i tillegg skal faget lære dem om kulturer knyttet til språkområdene det enkelte språk er knyttet til. Fremmedspråkfaget er med andre ord både et *ferdighetsfag* og et *dannelsesfag*. Elevene blir kjent med en rekke kulturer og kunnskapstradisjoner. Dette er viktig kunnskap i mange yrker i vårt samfunn og interkulturell kompetanse er nødvendig i vårt globaliserte samfunn, og er en kompetanse som kommer gjennom fremmedspråkopplæringen. For å opparbeide interkulturell

kompetanse må elevene få god tid til å bli kjent med de aktuelle kulturene, noe som på lang sikt vil danne et godt utgangspunkt for å kunne bygge formelle og uformelle nettverk i fremtidig studie- og arbeidsliv. Dette er en kompetanse som verdsettes i så vel offentlig sektor som i det private næringsliv.

Korona-situasjonen har vist at man trenger nye samarbeidsmåter på tvers av landegrenser. Her kommer kjerneelementet *Språk og teknologi* inn som svært relevant, da kombinasjonen språk og digital kompetanse vil spille en stadig viktigere rolle. Elevene må derfor også gis tid til å arbeide i dybden med dette kjerneelementet.

FST mener også at en reduksjon av timetallet vil svekke fremmedspråkfagets status enda mer. Fremmedspråkene har i dag lav status og mange av elevene tar ikke faget på alvor. Vi mener dette skyldes bl.a. at det er valgfritt på ungdomsskolen. En annen grunn mener vi er at de har mulighet for å skifte språk underveis. Signalet om at det er viktig å lære et språk godt er ikke til stede. Fremmedspråk bør derfor være obligatorisk på ungdomsskolen, og elevene bør fortsette med dette språket på videregående skole så langt det er mulig og hensiktsmessig. Dette vil gi klare signaler om at man ser det som viktig at alle elever lærer minst ett fremmedspråk godt i tillegg til engelsk, og at dette faget er like viktig som andre fag.

En kritikk av Læreplan i fremmedspråk da den ble innført i 2006 (LK06) var at denne var for ambisiøs i forhold til timetallet i faget. Hvis antall timers reduseres i LK20, vil dette skje nok en gang.

Oppsummert mener FST at en reduksjon i timetallet reduserer elevenes muligheter for dybdelæring.

#### **41. Kravet om at elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, må ha opplæring i faget over 3 år i videregående opplæring, fjernes.**

Det at elever i dag kan skifte språk mellom ungdomsskolen og videregående skole gir oss tre kategorier elever som går ut av studiespesialiserende.

- a) Elever som hadde fremmedspråk på ungdomstrinnet og som fortsetter med dette: Disse elevene vil oppnå generell studiekompetanse med fremmedspråk som fellesfag nivå II etter Vg2.

- b) Elever som skifter språk når de begynner på videregående: Disse elevene vil oppnå generell studiekompetanse med to fremmedspråk på nivå I.
- c) De som ikke hadde fremmedspråk på ungdomsskolen: De vil måtte bruke 5 timer ukentlig på Vg3 for å få nivå II i språket de velger.

Å fjerne det tredje året med fremmedspråk for de elevene som ikke har hatt fremmedspråk på ungdomsskolen vil gi enda en kategori elever som går ut av studiespesialiserende, nemlig en kategori elever som kun har *ett* fremmedspråk på nivå 1. Det vil også fjerne en av fordelene med å velge et fremmedspråk på ungdomsskolen. Vi frykter at antall elever som velger fremmedspråk i ungdomsskolen vil synke dersom dette blir resultatet.

FST mener at dette ikke er en ønskelig utvikling. En måte man kan unngå denne skjevheten på kan være at at fremmedspråk er obligatorisk på ungdomstrinnet og at ønske om å skifte språk på VGS må begrunnes, etter å ha forsøkt en periode å fortsette med samme språk. Vi er klar over at ikke alle har tilbud om samme språk på VGS, så det kan være problematisk at bytting av språk ikke skal være mulig. Det kan også være at det ikke tilbys det språket eleven ønsker på ungdomsskolen, og eleven bør da få mulighet til å bytte ved overgangen til VGS.

Men vi ønsker likevel at alle må ta nivå II, dvs at hvis de endrer språk på VGS må man ta nivå I+II. Slik vil flere elever som oppnår generell studiekompetanse ha fremmedspråk som fellesfag nivå II. Dette gir elevene like forutsetninger når de søker studier i høyere utdanning. Det gir også alle elever samme grunnlag for livslang læring innen fremmedspråk, jamfør Europarådets satsning på livslang læring. Vi mener at dette vil kunne øke antallet som går videre til nivå III som vi mener må beholde fordypningsstatusen.

Med andre ord, vi ønsker å fjerne nivå I som fellesfag på videregående, men vi ønsker selvfølgelig å beholde muligheten for å velge et tredje fremmedspråk som programfag.

Ved opptak til fransk, spansk og tysk i høyere utdanning i dag anbefales det ved de fleste studiesteder minimum nivå II, jamfør Læreplan i fremmedspråk. Lied-utvalgets forslag om å fjerne krav om nivå I+II i videregående opplæring kan medføre at utdanningsinstitusjoner i høyere utdanning (UH-institusjoner) må lemppe på denne anbefalingen. Dette kan muligens føre til at UH-institusjoner må gjeninnføre forkurs i fransk, spansk og tysk, noe man gikk bort fra ved innføring av Kunnskapsløftet.

Elever som kun oppnår fremmedspråks nivå I (generell studiekompetanse) kan dermed også frarøves muligheten til å søke studier i utlandet/dra på utveksling til utlandet i løpet av høyere utdanning. Utenlandske institusjoner har ofte språkkrav, og dette er høyere enn nivå 1 (som tilsvarer A2, jamfør Det felles europeiske rammeverket for språk). Utenlandske institusjoner har vanligvis som krav nivå B1 eller høyere. Mange ønsker å studere i utlandet. Det er ikke ønskelig at de blir forhindret i å studere i andre land enn engelsktalende land. Norge har behov for folk som kan andre språk enn engelsk, og som kjenner andre kulturer.

Oppsummert vil dette si at å fjerne krav om minimum nivå II ved oppnådd generell studiekompetanse vil svekke de elevene det gjelder sine forkunnskaper når de starter på høyere utdanning. En konsekvens vil være at språknivået hos studenter også vil svekkes. Språkkompetansen bør ikke senkes. Kulturkompetanse er også viktig, og har sterk relevans for fremtidige yrkesmuligheter og samarbeid internasjonalt. Norge kan ikke bare basere seg på nåværende næringsvirksomhet, men vi må være omstillingsdyktige og finne andre næringsveier. Her er det viktig å kunne fremmedspråk utenom eller i tillegg til engelsk og derfor kan ikke forslaget om å redusere timer i fremmedspråk kompenseres med økt fokus på engelskfaget. Vi ser også at engelskmenn sliter fordi de ofte ikke kan fremmedspråk.

#### **45. Dagens ordning med tilleggspoeng i videregående opplæring bortfaller**

Tilleggspoengene for programfagene i fremmedspråk ble innført fordi man etter innføringen av Kunnskapsløftet så en svært fallende tendens i antall elever som valgte fremmedspråk som programfag. Som tiltak for å øke rekrutteringen av elever (programfag nivå I, II og III) ble det innført tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning, samt at Tiltaksplan for programfag innen fremmedspråk (2010-2014) ble iverksatt av Fremmedspråksenteret. Begge disse tiltakene bidrar til at antall elever som velger programfag i fransk, spansk og tysk, har økt siden 2010.

Ved å avvikle ordningen med tilleggspoeng står man i fare for at man igjen vil befinne seg i samme situasjon som ved innføringen av Kunnskapsløftet i perioden 2006-2010. Den gang var det svært få elever som valgte fransk, spansk og tysk som programfag. Se for øvrig fagvalgstatistikk på Fremmedspråksenterets nettside (2008-d.d.): <https://www.hiof.no/fss/sprakvalg/fagvalgstatistikk.html>

Når Lied-utvalget nå foreslår å fjerne alle tilleggspoeng, mener vi det er svært viktig at programfaget fremmedspråk nivå III hvert fall beholder sin fordypningstatus.

## **56. Det bør vurderes å innføre obligatorisk fremmedspråk i noen utdanningsprogrammer.**

Fremmedspråk er relevant for flere elever enn i studieforberedende utdanningsprogram og FST stiller seg positiv til at det åpnes for at elever i yrkesfag også kan ta fremmedspråk, da dette er en kompetanse som er relevant i flere framtidige yrker og studier. Det vil også her være positivt at de har hatt et fremmedspråk på ungdomsskolen som de kan bygge videre på.

Utvalget skriver også i utredningen at fremmedspråk må ha en sentral plassering i norsk opplæring, og at tilbudet om fremmedspråk bør styrkes tidligere i opplæringen, dvs. på barnetrinnet. Vi er selvfølgelig positive til dette, men det blir en motsigelse å redusere timer samtidig som det foreslås å inkludere faget i påbygg og betydningen av tidlig start fremheves som positivt. FST mener en innføring kan bidra til økt interesse og økt motivasjon for å lære fremmedspråk. Dette bør imidlertid ikke medføre at antall timer på ungdomstrinnet og i videregående opplæring reduseres.

### **Vår konklusjon:**

Hvis ikke fremmedspråk blir obligatorisk på ungdomsskolen, må krav om nivå I+II bestå, selv om vi ser at I+II slik det er i dag er problematisk for mange. Vi vil også nevne at i Danmark ble endringen med redusert timetallet i fremmedspråk gjennomført for noen år siden, men dette har de gått tilbake på da de så at dette ikke var riktig. Oppsummert er vår viktigste mening at alle bør oppnå nivå II, og derfor kan ikke timetallet i fremmedspråk reduseres.

Helt til slutt ønsker vi å gi litt informasjon om oss og ber om at vi blir inkludert som høringsinstans i fremtidige utredninger som har betydning for fremmedspråkfagene i skolen.

FST - <https://fstnorskskoleblog.wordpress.com/>

Fransk, spansk og tysk er representert ved hver sin språkorganisasjon, Fransklærerforeningen, Spansklærerforeningen og Tyskforum. Hver organisasjon har sin egen hjemmeside hvor de legger ut det som er interessant for dem og hver organisasjon har som mål å hjelpe lærerne som underviser i språket. Selv om organisasjonene jobber spesielt med hvert sitt språk har de noen felles interesser. Fremmedspråkene har samme læreplaner og samme eksamensordninger. Vi er enige om at det er viktig for nordmenn å kunne flere språk enn engelsk. Vi har derfor organisert

felles språkdager. For å stå sterkere i de sakene vi har felles har vi startet et samarbeid som vi kaller FST.